

Душан ИЧЕВИЋ*

МОЋ ЊЕГОШЕВЕ МИСЛИ

Апстракт: Његош је мислилац, поета који је у својим мисаоним пјесмама, *Лучи микрокосма*, наравно, и у *Горскоме вијенцу*, *Лажноме цару Шћейану Маломе*, у *Биљежници* и писмима – мисаоно обликовао своју поетику. У посебним одјељцима сам разматрао Отворену мисао и својства мисли, Његошеву творитељну мисао, са нагласком да и Прије почетка би мисао, те Најновија открића моћи мисли.

Одреднице мисли које је саздао Његош: *иресџијница*, *основница*, *оїледало*, *иредсїавница*, *уздижница*, *їородница*, *їосредница* – дају могућности посебних истраживања.

Основна замисао је да се Његошева мисао отвара и самјерава у квантно/холографско/информациономе „кључу” и новијим научним открићима и сазнањима. Заправо, моје трагање нуди могућности другачијега од уобичајенога поимања, тумачења и вредновања Његошева дјела.

Кључне ријечи: *самоїтворна мисао*, *моћ*, *свијетї*, *Свемир*, *кванїно/холоїграфско/информационо/фракїјална маїрица*, *фотїони*, *неуїїрини*, *биофотїонска енерїија*, *їаралелни свјеїшови*.

Петар Други Петровић Његош јесте ријетки велики прави мислилац који је толико и тако на поетски начин узвисио М/мисао у врхунску чо-вјекову моћ, својство, потребу и вриједност.

Његош је био *мислилац їоеїта*: поетски је обликовао и надграђивао оно што је мисаоно отворио/доживио/проживио/преживио/надживио/спајао у сликама, сазнајно/осјећајно/духовно биће себе и свијета. Наизглед и нехотице и хотимице, у надахнућу сатварао је нове збиље и свјетове.

Трагао сам и сажимао своја сазнања о моћима и својствима мисли најприје у књизи *Мисао и смисао*¹, Његошеве посебно у текстовима *Ње-*

* Проф. др Душан Ичевић, Подгорица

¹ Душан Ичевић, *Мисао и смисао*, ЦИД, Културно-просвјетна заједница Подгорице, Подгорица 2000, стр. 27–41, 120–126.

иошева космологија и Њеиошева сновиђења. Потом сам у приказу *Њеиошеви самоћвори*², о књизи Радомира В. Ивановића *Њеиошева иоећика и естћейика*, отворио могућност потпунијега усредсређивања на Његошеву мисаону поетику.

У монографији *Њеиошево иочело*³ свеобухватније сам исписао мисаону моћ Његошеву. Поставио сам питање: Чег/гдје/како, какво је П/почело? Прва поставка је: Мисао је Његошево ПОЧЕЛО. Мисао је све, све је у мисли. Мисао оптиче Свемиром. У мисли се зачне, мисао води, трага, сумња, сучељава, самјерава, ствара. У *Лучи микрокозма* и у мисаоним пјесмама испољава се *искра бојесћивена*. Мисао се ствара и самоствара. *Почело* је моћ мисли да твори и како твори.

Наставио сам да новим истраживачким поступком сазнајем и расправљам *Поећику Њеиошеве мисли*⁴ и *Њеиошеву мисаону иоећику*⁵. Темелно истраживање о моћи и дејству мисли испунио сам у књизи *Мисао*⁶ у којој сам контекстуално расправљао и Његошеву моћ мисли. У обимноме тексту *Мисаона ио(и)ећика*, у којему сам спојио творачку моћ мисли и *poiesis* који је изворно *стварање* (спремноме за штампу), свеобухватније разматрам мисаоно обликовање свих врста умјетности. За своја истраживања упориште сам увелико налазио и у *Њеиошевим мисаоним самоћворима*.

Мисао је *основница* Његошевих дјела, *зачећница* и *водиља* Његошеве по(и)етике. Вријеме је да се направи, макар благи, заокрет у његошологији и у новоме *кванћно/холоћрафско/информациономе кључу*, који није тек у гробу, него у најновијим открићима трага, у тумачењу *мисли и као чећично/ћаласне нићи...*

Могли би поћи и од Његошевога човјека као *мислећећа аћома*, или *аћома који уће у сунчану зраку* (што је фотон) *ћоли неће у немирну душу*, или *једној аћома у вјечноја ирећворио духа*⁷. Његошу би свакако го-

² *Њеиошеви самоћвори*, Баштина, 15, Лепосавић 2003, стр. 190–196.

³ *Њеиошево иочело*, ИТП Змај, Нови Сад 2006, стр. 365.

⁴ *Поећика Њеиошеве мисли, Њеиошеви дани*, Међународни научни скуп, Зборник радова, Универзитет Црне Горе, Филозофски факултет, Никшић 2009, стр. 27–41.

⁵ *Њеиошева мисаона иоећика*, Гласник Одјељења умјетности ЦАНУ, бр. 28, 2010, стр. 151–174.

⁶ *Мисао*, ауторово издање, Подгорица 2013, стр. 53–54, 82–83, 87–88.

⁷ Петар II Петровић Његош, *Луча микрокозма*, Сабрана дјела, критичко издање, приредили Александар Младеновић и Мирон Флашар, књига прва, Подгорица 2004, Пјесна 1, стих 208, Пјесна 3, стих 318–320, Пјесна 4, стих 23–24.

дило да је Хигзов бозон назван *Божја честивица*, мисао *божестивена*, идеја/мисао *искра бесамрјина*⁸.

У назнакама поопштавам четири методолошко-теоријска „модела” изучавања Његошевих списа:

Традиционални, у врсти „примјене” Њутнове класичне механистичке науке, у којему су написане већина книга. *Оно што се види*.

Модерни, у наклону Ајнштајнове релативистичке тро/четворне простор/временске димензије свијета и живота. *Оно што јесте*.

Новији, квантно/холографско/информационе „матрице”, у којој се тек зачињу покушаји да се зађе иза/изван опробаних методолошких поступака. *Оно што се ошвара*.

Изазови су велики и замамни. Потребно је прегнуће, и усредсређење на оно што је најврједније у Његошевоме дјелу, како сам покушао да одгонетам у *Његошевоме јочелу*. Можда личи на „инвентар” како у поеми *Вјерни син ноћи њева јохвалу мислима* ређа својства и изведенице мисли. У суштини, Његош и сâм занесен што мисао јесте и може, задивљује и свакога читаоца. Тек је поема *Мисао* довела до смисла да свештену мисао означи силом и прије Почетка. Трврх Његошеве мисли бива прави увод у *Лучу*. *Луча микрокозма*, настала и вођена *свијетлом идејом*, па *из воде с источника*, мисли... Мисли су покретна сила, наравно и у *Горскоме вијенцу*, у *Лажноме цару Шћејану Маломе*, у *Биљежници*, у одабраним писмима.

У врсти мисаонога опита трагао сам за *Свемисли*: Што мисао Јесте/Може/Докле све сеже.

I ОТВОРЕНА МИСАО

У М/мисли се све зачиње, ствара и бива...

У бескрајноме Свемуру бескрајна је једино М/мисао...

У чему је тајна моћи М/мисли?

Највеће искушење у моме истраживању и *доказивању* је било/јесте:

Мисао је самотворна?! Мисао је све/Све је у Мисли.

Свеколика тајна М/мисли јесте у томе да не застаје, не затвара, него непрекидно истражује, пропитује, открива до бескраја.

Не трагам за правилима, него за – изворностима мисли.

Мисао ствара непосредно/непрекидно.

Мисао је – Свуда. Нема граница.

⁸ *Истио*, Пјесна 1, стих 91–92.

Мисао је свуда.

Тако би, вјерујем, у свим именима и звањима, зборио Радивоје/Раде Томов, назван Његош. Могао сам да ређам стихове, пробирам мисли па сваку обрћем, преврћем, до танчина описујем, обрађујем, како се најчешће и чини, и довољно вјешто и успјешно. Зашао сам ипак у супстанцу Његошеве мисли: Зашто/како је откривао свијет и стварао своје дјело.

Битна су за разумијевање Његошеве мисаоне поетике новија истраживања *измијењених и њрелазних (додајем и њроширених) стиња свијести, заснована на биофизичкој квантно-релативистичкој/квантно-холографској њрироди свијести*. У просторно-временском тунелисању свијести изван човјека, вантјелесно дислоцирани дио ЕМ електромагнетскога/јонскога акупунктурнога система, има функцију квантно-холографскога сензора, непосредно повезаног са свијешћу. Човјекова комплетна психосоматика је у ствари квантни холограм, који обухвата и колективну и индивидуалну свијест.¹⁰

За мисаону имагинацију је заносније отварање холокретања и скривенога поретка, који чини већину свемира и откривенога у којему живимо. У холограму сваки дио садржи цјелину. Свемир је налик холограму. У скривеном реду, сваки дио Свемира садржи читав Свемир. Простор и вријеме проистичу из холокретања, како мисли Дејвид Бом, физичар са Лондонскога универзитета, Ајнштајнов штићеник и, како кажу, међу најпоштованијима квантним физичарима на свијету.¹¹

Холограми имају чудесну моћ складиштења информација. Тврди се да на једноме квадратноме инчу филма може да се ускладишти количина информација једнака садржини 50 Библија!

¹⁰ Дејан Раковић, *Основи биофизике*, IASC & IEFPG, Београд 2008, стр. 141.

Замоје истраживање квантно/холографско/информационе бити мисли и мисаоне по(и)етике јесте битно тумачење биофизичара Дејана Раковића да се *измењена квантно-холографска стиња свести њонашају (се) као део космичкој квантној холограма и као њаква носе информацију о целини (мој курзив)*, што се региструје само у измијењеним стањима свијести, попут сна, сањарења, медитације, молитве... Тада може да добије информацију о космичком квантном холограму као цјелини. Повратком у нормално стање свијести, из квантно-холографске суме информација, повратком у нормално стање свести издваја се само једна, а друге нестају, што одликује преласке из квантнога у класично стање свијести, повезане са тзв. квантним колапсом. (Дејан Раковић, *Сећања, снови, размишљања о њрошлом и будућем 1984–2007*, IASC & IEFPG, Београд 2008, стр. 117–119)

¹¹ Мајкл Талбот, *Холографски универзум*, превела с енглескога Звездана Поповић, Артист, Београд 2006, стр. 47–48.

Карл Прибрам са Јејла спознао је да памћење није локализовано, него се простире кроз мозак као цјелину. Подобно холограму, ако сваки сегмент холографскога филма садржи све информације да би се створила цијела слика, онда и сваки дио мозга садржи све информације да би се призвало цијело сјећање/памћење. Према Прибраму, и виђење је холографско.¹²

Његошева мисао зарана трага и открива. Запазила је Исидора Секулић да још у пјесми *Зародљен Црнојорац од виле* (1834) садржи *мислени елементи*. У њој је већ *јесник оријиналних сцена и визија, у којима увек има – то је већ Њејош – и мислен елемент, и даш њај даје снају елементу машије*.¹³

Тројку: *мислиоца, астронома и јоеју*, који се надигравају, али – мисле, у пјесми без наслова, *задужује*:

Мислиоцу: Дјело ми је мислий, мислий и мислийи; ...

Астроному је дужност сјознаја теченија, величина... звијезда, мјерење комета, са питањем: Прелазим ли јредјел вазможности људске?

Дјело јоеје је: јисање, јисање; јредан је слуга материје јрироде, чија је књија њаине јунана.

За поменуто чудновато друштво рекао је да су *свеји дуси, ал' вјејирени врази*, којима није – друг!¹⁴

Тројство је, упркос благој поспрдици, спојио у себи управо по својствима које имају и које и он носи у себи. Поету је још раније узвисио да је *син јрироде... најближи дожестиву*, својствима најближе са *мојућим јворцом* јер он може саздати свјетове у *идејам' високолејћим...*, како чини и творац.¹⁵ Зар није голим оком, као астроном, и надасве *ојий* мислима када је *јумарао јо јлавој јусийињи* видио *бездројна сунца и свуда созвездиа*, и *сва јросјрана јоја засијана свјејлим шаровима*, и у свјетлости *чијѝ с внимањем њаину чудесах*. Свијет из којег су сви други истекли свјетови, све *даље одмицаше*.

Најновија открића казују да се Свемир шири и галаксије све већом брзином удаљују. Умишљам да би стихови *кад сам у јоврајку јрешао*

¹² *Исјо*, стр. 11–13, 17, 20, 75–76.

¹³ Исидора Секулић, *Њејошу књија дубоке оданости*, Октоих, Подгорица 1996, стр. 93–94.

¹⁴ *Тројица вас насамо, један друјој не јледа*, *Пјесме*, исто, стр. 163–165.

¹⁵ *Ко је оно на високом брду*, насловљена по првом стиху, *Пјесме*, исто, стихови 23–30.

*їраницу / из бесмїрної сїана у їредїеле смрїне,*¹⁶ могли да се протума-че и као враћање из колективне космичке свијести у индивидуалну локалну свијест.

Одреднице мисли су значењски и смисаоно изузетне. Запитајмо се редом, тренутно у сажетку, што је: *їресїижница* дјела свакојега, ваљда претходи, прво се смисли па дјела; *основница* великијех дјела, која је суштина свега што се чиња, и *оїледало* људске ваљатности, пошто мисао казује колико је што вриједно; *їредсїавница* ума високога, представља ум, вјероватно божествени, иако у мојему истраживању раздвајам ум као практично умијеће и мисао као творачку моћ, која управља и умом; *уздижница*, *уздиже* је до високога Олимпа, на којему обитавају богови; *їородница* је догова плодности и мудрости. Посебно је вриједно да се тумачи моћ мисли која је *хиїра їосредница / међу људсївом и међу боже-сївом*, која с неба сноси мисли и предаје их земаљским житељима, па враћа *свеїа владїеїељу*.¹⁷

Данас би могло да се сматра да интернетски кружно теку информације као поруке. Надодајем/надграђујем *їробојницу*, моћ мисли да продире кроз сваку врсту ограда, овјештале/окоштале моделе/модеме/методе и у нове свјетове.

Моја поставка да мисао *їробија све їросїорно/временске їранице дрзине* и да за *їренуїак сїиже їамо куда хоће*, мислилац поета види у *моћи* да у *їренуї* често оснива *друїи свијетї* и *диће їрироде / и їечене сїварих видимијех*...¹⁸

По(и)еїа/умїеїник/мислилац својим чулима, мислима, душом и духом, дословно, *меїафорично* и *симболично їрониче* у *їаїне себе* и *Свемира*, опјевава, „озвучава”, осликава, обликује свеколику своју унутрашњу и спољашњу природу и стварност, које су спојене. Мисао је *врїла сїуду како зраку... сунца оїњеноїа* и лети по простору¹⁹, што бих могао одмах да „преведем” у научно сазнање да су *фоїиони носиоци мисли*.

Про-види да мисао *їламом елекїиризма їара* човјека подобно *свијеїлој муњи* која беспрестано кроји / *жељећ своју свјеїлосїи* у *мир усїаїи*.

Она *усїава* човјека *да свјеїило зажди у бездне чудесах*. Мисао му је *права вїесница бесмрїију душе вїечноїа блаженсїва*.²⁰

¹⁶ Мисао, Пјесме, исто, стихови 45–59, 69–70.

¹⁷ Вјерни син ноћи їјева їохвалу мислима, исто, стихови 1–9, 24–30.

¹⁸ *Исїо*, стихови 57–60.

¹⁹ *Исїо*, стихови 31–33.

²⁰ Мисао, исто, стихови 16–25.

извири и ријека *воде бесмртнија*, чији је *шок бесмртна идеја*)²⁴ и откривао и саздавао свјетове. Свуда је Мисао. Његош је Сочинитељ. Моћ мисли је Откровењска. Поета мислилац се усредсреддио, про-видио у Н/небеса, сазнавао, обликовао. Све згусне у Свјетлосни прасак. *Луча микрокозма* и јесте Његошев Велики прасак, који се не да вратити у Црну рупу Бездна.

Потребно је прегнуће и усредсређење на оно што је суштинско у Његошевоме дјелу. Може изгледати да је лако проћи кроз све Његошеве стихове и дати одговарајуће објашњење. Устврђујем да поједини стихови изискују, па и изнуђују да се обилато користе мултиди/интер/трансдисциплинарна истраживања да би се могуће досегла суштина Његошеве мисли.

III НАЈНОВИЈА ОТКРИЋА МОЋИ МИСЛИ

Питао сам, питам: Даје ли квантно/холографско/информациона „поставка” макар могуће нове одговоре на Његошеве слутње, питања и трагања, друкчије од досадашњих покушаја да се дође до сазнања. У истраживању, на основу обимне грађе, више књига, мисаоних опита сазнавао сам да Његошево *Од шoиa су у ирoду кључеви*²⁵, *ал’ за ирoдом само*²⁶ нијесу довољни уобичајени начини, пошто је и сам поета мислилац, како сам навео, *вођен свијетлом идејом*, па пошто се *наио воде с истoчника* непосредно од Творца сазнао велике таине.

Да поновим: Загледан у небеса, усредсређен, пјесник и мислилац Његош пролази из локалне у колективну космичку свијест, скида са себе теготни оков физически, прелази границе возможности, гдје му се отварају сви видици, застаје и сазнаје, и *шарућ очи од сна заборава* (као Адам када *и ређе небеску ираницу*)²⁷, повратком, колапсом таласне функције, у „обичну” свијест – поетски обликује своју визију.

Заједно са Његошем трагао сам за начином на који је спознавао свеколике тајне постанка/настанка. За моје истраживање је свакако најзамамније што је откривено „напокон” да је тајанствена тамна енергија, која обухвата већину Свемира, *извор* мисли!

Примјеном дигиталних технологија приказивања одређених догађања у мозгу нађен је *дифoлић мoдус* церебралнога функционисања које

²⁴ *Луча микрокозма*, исто, Пјесна 1, стихови 91–92, Пјесна 2, стих 317.

²⁵ *Луча микрокозма*, *Посвећиа*, стих 30.

²⁶ *Мисао*, исто, стих 37.

²⁷ *Луча микрокозма*, *Посвећиа*, исто, Пјесна VI, стихови 206, 201.

омогућује особена тамна енергија. Тумачи се да се и људска мисао, која се рађа у мозгу, стално шири, чему се границе не наслућују.²⁸

Свемир испуњавају фотони и неутрини, који се „натјечу” у највећој брзини која постоји у Природи. Фотони су јединице свјетлости које носе мисли. Неутрини су својство тамне енергије која је извор мисли. Врсту потврде моје замисли у истраживању представља управо и поставка да се фотон, количина свјетлости, *органује у мисао*.²⁹

Фотон и неутрин су таласно-честичне природе, продужене у нити. Ако мисао није *предметна* како их *сјојити*? Ако је мисао фотон, онда су исте брзине. Ако је мисао бржа од свјетлости, онда је више од фотона. Неутрини полазе кроз све. Носе Мисао/мисли. Мисао може да *зађе* у бескрај, тренутачно. Но, она нема *ослонца* да би *доказала* да је *шамо* била. Само умишља.

Од мисли бруји Свемир. Могу ли квантне *скочилице* електрони да буду узорне и за покретљивост мисли? Наиме, електрон може да, безвремено, скочи са једног мјеста на друго без проласка кроз простор који се налази између. У конкуренцији брзине и састојка тамне енергије фотони и неутрини отварају узбудљиви простор за мисаоно огледање Свемира. Која/коју енергију носи мисао?

Експериментално се показује да *диофотонска енергија* у човјеку спаја материју и дух. Фотон бива све! Фотони граде енергетски омотач свакога бића. Фотон је зрак, енергија, талас, материја и све друго. Има својство да даје, носи живот живе и *неживе* природе.

Најављује се да се тек у будућности може, са бољим справама, открити права прича о фотонима: колико врста фотона постоји, какве све функције имају (музика, тон, октаве), одакле излазе, фотони у мозгу (пренос мисли), фотони комуникације/осјећања/мисли/генијалности, фотони споја са музиком и временом Универзума.³⁰

Налази се да је управо ДНК мјесто складиштења свјетлости и извора емисије *диофотона*, која омогућује преношење информација на будуће генерације хелија. Тиме се надилази постојећа теорија ДНК, која све објашњава само хемијским интеракцијама између молекула и ДНК, намотаног двострукога хеликса *јенетскога кода* који чува план аминок-

²⁸ Проф. др Момчило Б. Ђорђевић, *Универзум наших џлава*, Наука/информатика/технологија, број 2, Политика, Београд 15. јун 2011, стр. 11–12.

²⁹ Дипак Чопра, *Како сјознајти Боја*, Есотхерија, Београд 2005, стр. 325.

³⁰ Јово Павловић, *Фотони*, Павловић, Знаност. цом, Хрватски популарно-зnanствени портал, стр. 1, 23. 6. 2009.

киселина и протеина. Фотон садржи све информације ДНК које преноси другим фотонима *које срећне у биофотонском пољу изван тела, као и оном које окружује тело*. Британски биолог Руперт Шелдрек је поставио хипотезу формативне узрочности: самоорганизујућа жива бића од молекула и организама, преко човјека и друштава до галаксија обликују морфичка поља. Њемачки астрофизичар др Фриц Алберт Поп објашњава својом теоријом *биофотон емисије*, како поменута поља могу да чувају информације. У завршноме прегледу казује се да је човјеково тијело *енергетски систем, а не збир материје* чији рад воде скривени квантни процеси, док је материја прекривач, видљиви гласник. Вибрирајући свемир је стварност у којој живимо. Светлост је језик духа. Тако се у *материји овайлођује дух. Ход ка нашој унутрашњости открива иманентности духа, ирефинених таласно-честичних структура. Холстичка структура Природе не познаје границу унутар дуалности материје и духа*. А као бића свјетлости, могли бисмо свој дух да подешавамо да чујемо *мелодију која вибрира у сваком делићу космоса*.³¹

Поставка је квантнога физичара др Ешли Динса о медитацији, која прави *ирелив* на могућу изворност мисли: *У физици се зна да је у основи свих природних закона и поља енергије такозвано јединствено поље, а медитацијом човек може оживети јединствено поље на извору мисли, када вам се отвори поље неограничене енергије, интелигенције и стваралаштва*.³²

Заједно с квантном теоријом, даје се цјеловитија слика жвота и свијета. У истраживању сам настојао да установим колико је поуздан моделски оквир за спознају: како/колико је могуће да је оно што је видљиво, додирљиво, чујно, дохватљиво само варка, а невидљиво збиља свијета. Присјетио сам се Његошевога погодбенога питања о *иривиђењу*: *ако биће ври у луче сјајне, / ако земља иривиђење није, / ми смо искра у смртну прашину, / ми смо луча тамом обузета*.³³

Још је загонетнија мисао снова: *људски животи сновиђење стварашно!* Чак је човјек успаван тешкијем сном у ком види *стварашна иривиђења*, па се не може предјелити да ли му биће тамо спада. Понекад помисли да се сна ослободио, али је *иреварна надежда*, пошто се тада *утоји* у тврђе и мрачније *царство снова / и на позор стварашни сновидјења!*

³¹ С. Марјановић, *Светлост на праћу духа*, Биологија, број 12, <http://kpv.rs/?p=1605>

³² У сваком дешетју чуци јеније, интервју, Култура, уметност, наука, Политика, 21. мај 2011, стр. 9.

³³ *Луча микрокозма, Посвета*, исто, стихови 136–137, 139–140.

Истовремено је *изінаиї за вратиа чудесївах*, када сам собом чудо сочињава, и бачен на дурну држину, смјелим случајем / *їод влијањем їаї-ноїа їромисла*.³⁴

Подробније сам се бавио *мислима снова* у поменутиим списима. Могао би се сваки наведени стих и заједно, контекстуално, размотрити у трагању за могућим *їаралелним свјетїовима* збиље и снова, у којима су и снови збиља живота, а живот, како уче и источњачки мудраци, само Маја, илузија. У Бомове скривеноме поретку је, наводно, супстанца, споља је само привиђење.

Нећу да Његоша прогласим претечом холографскога тумачења свијета, али је увелико провидио у тајанства и суштине свијета. *Луча микрокозма* је откровењска. Нову могућност поимања свеопштости мисли отвара идеја *самосличностїи, фракїална замисао*. У њој је суштина да је све у Цјелини слично.³⁵ Макар изгледало да натежем на квантно/холографску, фотонско/неутринску *маїрицу* Његошеве стихове из *Луче микрокозма*, могло би се наново расправити колико су управо свјетлосно/фотонски: *сину мени зрака пред очима*. Изворно, *искра дожесївена, искра бесамрїйна*, која је *свијетїла идеја, зрачица идеја, искра свјетїлостї* *їородила*³⁶ јесте све свјетлосно: *мисао*. Новија научна открића потврђују моћ, свеобухватност и дејственост мисли.

Могући заокрет у његошологији у новоме *квантїно/холоїрафско/информациономе кључу*, јесте и у најновијим открићима у тумачењу *мисли и као честїично/їаласне ниїи*. Је ли Његош открио *їаїну свјетїлосне формуле їјеснишїва* када је записао: *Сїруне су моје лире зраке сунчане и свијех свјетїилах*.³⁷

³⁴ *Исїо*, стихови 4, 7180, 5–10.

³⁵ Ђуро Коруга, *Златїни їресек: Теос еїо механес*, зборник Наука–религија–друштво, САНУ, Београд 2002, стр. 264–2663.

Коруга у *Холоїнїу* налази извор и избор могућега свеобухватнога тумачења човјекове свијести у јединству масе, енергије, информације, организације и управљања. У графичкоме приказу свјесно/несвјесно и снова обједињује *колектїивно несвјесно* у Универзуму/Природи, *фамилїарно несвјесно* у Звијездама/Сунчевоме систему, *индивидуално несвјесно* у Биосистемама: органско/Тијело, биолошко/Душа и ментално/Дух. Занимљиво је да побуде, свака са своје стране, налази за астрологију у Универзуму/Природи, за митологију у Звијездама/Сунчевоме систему, за магију у Биосистемама. Пантеизам, монотеизми, наука су $H=0$, Великоме праску, гдје дјелују и распростиру се четири основне силе Свемира.

³⁶ *Луча микрокозма, Посвїта*, исто, Пјесна 1, стихови 32, 61, 91–92, 116.

³⁷ *Њеїошева Биљезница*, Историјски институт, Цетиње 1956, стр. 137.

Његош је развидио *мноштво свјетова*. Мноштво свјетова и јесу мултиверзуми. Према *анџројскоме начелу*, потребан је *Посмајрач* да би настао космос. У јакоме антропичкоме принципу досеже се до интеллигентнога ствараоца, до Бога. Антропско начело је, по Грину, потпуно супротно *сну о крушој, њошћуно њредвидљивој, обједињеној теорији у којој је све њако како јесте јер космос не може бити друшачији*. Умјесто да је космос отјеловљење поетске префињености у коју се све уклапа, *мултикосмос и анџројско начело стварају слику њреодимне збирке космоса...*⁴⁰

Његош је био *Посмајрач* односно *свједок* када у *Лучи микрокозма* сазнаје како је Творац све сатворио. Истовремено је сазнавао и Сатанину свјетлосну *истину* о вјечитом постојању свега.

Њејошћовори позивају да се покуша отворити новим искуствима и мисаоним опитима. Реторичко је питање: Дају ли нова научна истраживања и сазнања макар *џробни кључић* за откривање свеколике тајне или ће заувјек бити скривена? Тајне ће вјероватно увијек постојати. У бескрају простора/времена Свемира увијек ће бити новина, које ће човјек хтјети да позна и схвати. Жудња да се све спозна даје драж искушењима и искуствима живота, сјећања и писања.

Источници који су просвјетљивали Његоша одиста су врхунски тренуци самоспознаје, својствени правим мислиоцима и поетама. Поетска визија надмашује сваку литерарну *џоглоју* која се приписује Његошу. Пуко препричавање онога што је видио на небесима може бити само *блијед* сјенка чудесних призора и бурних догађања.

Отвара се нови Свијет спознаје Његошеве мисли у зачетку, у заметку, у значењу, у збивању...

*

Његош није био школовани филозоф – ни по звању, нити по занимању. Није писао философске трактате, нити правио философске системе и школе. Био је надасве М/мислилац, и још више: П/поета, препун маште која ствара нове свјетове.

Хоће се одиста велики труд, занесеност, усмјереност, усредсређеност да се свеобухвати Његошева самотворна мисао. Наравно, корисно је и да се сазна што је, када је, како је, зашто је... узео, преузео, преиначио, преобликовао, препјевао... из туђих текстова.

⁴⁰ Брајан Грин, *Елејанџини космос*, стр. 344.

Марљиви, педанти су у Његошевим самотворима тражили узор, позајмице, туђице, поткрадице. Када нијесу „добили” потврду у проученим списима умислили су да је имао какав предложак, али нијесу успјели да га пронађу, са надом да ће кад тад бити спознат!?

Проглашава се да је Хераклитовац. Ја узвраћам да је – Његошевац! Све што је пронио кроз себе, његово је/Његошево је... Може и да се назначује, слути, па и умишља, у отклону од произвољности, што је поета мислилац хтио да каже и како се може схватити оно што је написао, чак и сваки стих појединачно разматрати, што се с разлогом често чини. Наравно, није лако ни марљиво пабирчити, пребирати, превртати, обртати... бројне текстове и аналитичко-синтетичким поступком записивати, слагати, изводити опаске, поставке, закључке о појединим дјелима, писцима, па и о Његошу.

Битно је да се покуша цјеловито појмити/тумачити/вредновати... Затворен у национ и канон или претворен у код који само ријетки знају да тумаче – сасушује и јалови изворну моћ Његошеве мисли. Они који казују да га не разумију, одбаце га. Они који га не цијене или сматрају да нема нешто нарочито и велико, олако га затуре.

Они који су оуглали у навикнутим обрасцима изучавања Његоша вјероватно неће моћи или хтјети да изађу из познатих оквира. Биће вјероватно приговора што из несхватања, што из отпора свему што није „провјерљиво”. Велико одбијање појединачно може бити и оних који су озваничени његошолози дали „коначне” судове.

Нијесам ни класични ни квантни физичар, ни молекуларни биолог, ни астрофизичар, ни астроном, ни... Примједбе и опаске на моје истраживање могу бити свакојаке. Једино тражим „помиловање” и право да истражујем неоткривене могућности Његошеве мисли. И зажелим да за двјестогодишњицу рођења великога мислиоца поете отпочне „масовније” усмјерење и усредсређење управо на Његошеву мисао.

Они кој се усуде да сами или заједно са поетом мислиоцем *и*ређу *к*руи *в*озможности, *с*кину *с*а *с*ебе *о*ков *ф*изически и зађу у ово/оноземалске предјеле трагања у квантно/холо/дио/информациономе „кључу” могу се надати новим и друкчијим открићима смисла Његошевих мисли. Његошево дјело потребује плуралну, отворену, свеобухватну мисаону откривалачку способност про-ницања, про-виђења.

Dušan IČEVIĆ

THE POWER OF NJEGOŠ'S THOUGHT

Summary

The great thinker and poet has turned the thought into man's supreme power, need and value.

The thought is foundation of Njegoš's work, the framework of his poetics. The power of Njegoš's thought is to be searched and found especially in „The Light of the Microcosm” and contemplative poems, contextually in all of his writings. The author tends to perceive, interpret and evaluate Njegoš's work in a new, or at least different way in a quantum, holographic, informational matrix.

In the latest scientific discoveries and insights next possibility can be identified: Thought is everywhere and everything...

Njegoš's thought is cognitive, the thought of substance and revelation.